บทที่ ๒

ภูมิหลัง

เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางภาษาจากแง่ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางสังคม ดังนั้น จึงสมควรที่จะกล่าวถึงภูมิหลังของชุมชนที่ศึกษา เพื่อแสดงให้เห็นภูมิหลังทางภูมิศาสตร์สังคมและภาษาศาสตร์ของชุมชนทั้งสองชุมชนนี้ ในการอธิบายจะแบ่งออกเป็น ๒ ตอนคือ ลักษณะทางภูมิศาสตร์และสังคมของชุมชน และลักษณะทางภาษาศาสตร์ของภาษาไทยเชียงใหม่ ซึ่งเป็นภาษาพูดของชุมชนทั้งสอง โดยจะอธิบายเปรียบเทียบกับภาษาไทยกรุงเทพฯ

ลักษณะทางภูมิศาสตร์

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่ใหญ่ที่สุดในภาคเหนือของประเทศไทย อยู่ที่เส้นรุ้งเหนือประมาณ ๑๙๐ องศา (ที่ทำการปกครองอำเภอเมือง เชียงใหม่ ๒๕๒๔ : ๔) มีอาณาเขตติดต่อใกล้เคียงคือ ทิศเหนือจดประเทศพม่า ทิศใต้จดจังหวัดลำพูน ตากและแม่ฮ่องสอน ทิศตะวันออกจดจังหวัดเชียงรายและลำปาง ทิศตะวันตกจดจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีเนื้อที่ทั้งหมด ๒๒,๙๙๓ ตารางกิโลเมตร ภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นป่าเขาและที่ราบระหว่างภูเขา จังหวัดเชียงใหม่แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๙ อำเภอ คือ

๑. อ. เมือง เชียงใหม่	๒. อ.แม่ริม
๓. อ. แม่แตง	๔. อ. เชียงดาว
๕. อ. พร้าว	๖. อ.ฝาง
๗. อ. แม่อาย	๘. อ.สันทราย
๙. อ. ดอยสะเก็ด	๑๐. อ.สันกำแพง
๑๑. อ. สารภี	๑๒. อ.หางดง

๑๓. อ.สันป่าตอง
๑๔. อ.จอมทอง
๑๕. อ.ฮอด
๑๖. อ.แม่แจ่ม
๑๗. อ.อมก๋อย
๑๘. อ.สะเมิง
๑๙. อ.ดอยเต่า

ในการศึกษาจะเลือกศึกษาชุมชนในอำเภอเพียง ๒ อำเภอ คืออำเภอเมืองเชียงใหม่ ในฐานะที่เป็นตัวแทนของชุมชนเมือง และชุมชนในอำเภอสันทราย ในฐานะที่เป็นตัวแทนของชุมชนชนบท การคัดเลือกชุมชนนี้ได้ใช้หลักเกณฑ์ที่ประดิษฐ์ มัชฌิมา (๒๕๒๒ : ๕๐ – ๕๑) ได้เสนอไว้ในการกำหนดว่าชุมชนนั้น ๆ เป็นชุมชนเมืองหรือชุมชนชนบท หลักเกณฑ์เหล่านี้มีหลายประการ แต่ที่นำมาใช้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นหลักเกณฑ์ด้านประชากรเท่านั้น ซึ่งชุมชนที่เลือกมาศึกษาก็มีลักษณะตามกฎเกณฑ์เหล่านี้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๑ แสดงความแตกต่างด้านประชากรของชุมชนเมืองและชุมชนชนบทที่ทำการศึกษา

ลักษณะด้านประชากร	ชุมชนเมือง อ. เมืองเชียงใหม่	ชุมชนชนบท อ.สันทราย
๑. จำนวนประชากร (ที่ทำการปกครอง อ. เมืองเชียงใหม่ ๒๕๒๔ : ๕)	๑๔๘,๗๔๓ คน (เฉพาะในเขตเทศบาล ๑๐๐,๗๔๘ คน)	๖๔,๑๓๔ คน
๒. ความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ ๑ ตารางกิโลเมตร)	๑๑๕๓.๔ คน (เฉพาะในเขตเทศบาล ๕๗๕๔.๓ คน)	๒๑๗.๓ คน

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

ลักษณะด้านประชากร	ชุมชน เมือง อ. เมือง เชียงใหม่	ชุมชน ชนบท อ. สันทราย
๓. อาชีพ	มีหลายอย่างนอกเหนือจากการเกษตร เช่น –ค้าขาย (ระดับบริษัทถึงร้านค้าย่อย) –กิจการด้านบริการ เช่น โรงแรม อาบอบนวด การบริการการท่องเที่ยว ฯลฯ –รับราชการ ฯลฯ	ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร นอกจากนั้นก็มีการค้าขายและงานบริการเล็ก ๆ ในตัวอำเภอ
๔. การอพยพโยกย้ายในปี พ.ศ. ๒๕๑๙–๒๕๒๐ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ ๒๕๒๓)	ร้อยละ ๔.๑๓ (เฉพาะในเขตเทศบาล ร้อยละ ๘.๗๘)	ร้อยละ ๒.๔๔
๕. สถาบันต่าง ๆ เช่น –สถาบันการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๐–ปัจจุบัน (ที่ทำการปกครอง อ. เมือง เชียงใหม่และ อ. สันทราย ๒๕๒๔)	๑๔๔ แห่ง	๖๑ แห่ง
–สถาบันธุรกิจ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ ๒๕๒๓)	๖๗๒๓ ราย	๓๔๑ ราย

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

ลักษณะด้านประชากร	ชุมชนเมือง อ. เมือง เชียงใหม่	ชุมชนชนบท อ. สันทราย
–สถาบันบริการสาธารณสุข (สำนักงานสถิติแห่งชาติ ๒๕๒๓)	โรงพยาบาลและสถาน พยาบาล ๓๓ แห่ง และ คลีนิคมากกว่า ๕๐ แห่ง	ไม่มีโรงพยาบาลและ คลีนิคมีแต่อนามัยตำบล ๑๐ แห่ง
–สถาบันการปกครอง	เป็นศูนย์กลางการปกครอง ของจังหวัดเชียงใหม่	เป็นส่วนราชการที่ขึ้นกับ ศูนย์กลางการปกครอง ในอ. เมือง เชียงใหม่
๖. เชื้อชาติของประชากร	ไทยหลายท้องถิ่น จีน อินเดีย อเมริกัน ฯลฯ	ไทยเชียงใหม่ จีน ลื้อ ไทยภาคกลาง

ก. <u>อำเภอเมือง เชียงใหม่</u>

อำเภอเมือง เชียงใหม่มีเขตติดต่อกับอำเภออื่นดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ อ.แม่ริม
ทิศใต้	ติดต่อกับ อ.สารภีและ อ.หางดง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ อ.สารภี สันทรายและสันกำแพง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ อ.แม่ริมและ อ.หางดง

ในด้านการปกครองนั้น ได้แบ่งการปกครองออกเป็นในเขตเทศบาล ซึ่งมีตำบลอยู่ ๖ ตำบล และนอกเขตเทศบาลที่มีตำบลอยู่ ๑๐ ตำบล ตำบลที่เลือกศึกษาและถือให้เป็นตัวแทนของชุมชนเมือง คือตำบลช้างม่อย ที่อยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ การเลือกตำบลนี้ก็ด้วยเหตุที่มีลักษณะของการเป็นชุมชนเมืองมากที่สุดดังนี้

ก) เป็นชุมชนที่อยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งโดยนัยจะมีลักษณะเป็นชุมชนเมือง

ข) เป็นศูนย์กลางของเศรษฐกิจและธุรกิจเกือบทุกประเภท

ค) ผลจากลักษณะในข้อ ข) ทำให้ตำบลช้างม่อยเป็นที่พบปะติดต่อกับชาวเชียงใหม่เอง และคนจากถิ่นอื่น ๆ

ง) เป็นศูนย์กลางของการคมนาคมติดต่อภายในตัวจังหวัด ทำให้เกิดความแออัดทั้งในด้านการคมนาคมและด้านประชากร

ข. อำเภอสันทราย

อำเภอสันทรายตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดเชียงใหม่ มีเนื้อที่ประมาณ ๓๑๘.๐๒ ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภออื่นดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ อ.แม่แตง และ อ.พร้าว
ทิศใต้	ติดต่อกับ อ.สันกำแพง และอ. เมืองเชียงใหม่
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ อ.ดอยสะเก็ด
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ อ. เมืองเชียงใหม่ แม่ริมและแม่แตง

อำเภอสันทรายแบ่งการปกครองออกเป็นตำบล ๑๒ ตำบล ตำบลที่เลือกศึกษาให้เป็นตัวแทนของชุมชนชนบทคือ ตำบลหนองแหย่ง ทั้งนี้เพราะเหตุที่ตำบลนี้มีลักษณะเป็นชุมชนชนบทตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งลักษณะดังกล่าวมีดังต่อไปนี้

ก) ตำบลหนองแหย่งมีสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจที่ตรงข้ามกับตำบลช้างม่อย คนในตำบลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพปลูกใบยาสูบและพืชผักเล็ก ๆ น้อย ๆ

ข) ตำบลนี้ไม่ใช่เขตท้องที่ที่มีสถานที่ท่องเที่ยว ความพลุกพล่านและความหลากหลายของคนจากท้องถิ่นอื่นจึงมีน้อยมาก

ค) การคมนาคมเข้า–ออกในหมู่บ้านของตำบลนี้มีน้อยมาก บางหมู่บ้านไม่มีรถประจำเข้า–ออก บางหมู่บ้านมีรถประจำเข้า–ออกวันละ ๑ เที่ยว คือออกจากหมู่บ้านตอนเช้าสำหรับเอาพืชผักไปขาย และเข้าหมู่บ้านตอนเย็นเพื่อพาคนที่ออกไปกลับเข้าหมู่บ้านเท่านั้น

007369

ลักษณะทางภาษาศาสตร์

ก. สถานภาพของภาษาไทยเชียงใหม่ ภาษาไทยเชียงใหม่เป็นภาษาถิ่นย่อยของภาษาไทยถิ่นเหนือตามการแบ่งของ Marvin Brown (1965) ซึ่งเป็นภาษาที่พูดกันในแถบจังหวัดภาคเหนือของประเทศไทยและภาษาไทยเชียงใหม่ ก็เป็นภาษาที่ใช้พูดกันในจังหวัดเชียงใหม่ โดยคนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่นั่นเอง

ข. ประวัติภาษาไทยเชียงใหม่

๑. ภาษาตระกูลไต ตระกูลภาษานี้มีพูดกันในแถบประเทศไทย ลาว และบางส่วนของ เวียดนามเหนือ จีนตอนใต้และประเทศพม่าแถบตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนั้นยังพบในแถบแคว้นอัสสัมบริเวณตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศอินเดีย Fang-Kuei Li (1959) ได้จัดแบ่งภาษาตระกูลไตออกเป็น ๓ สายดังนี้

ก) กลุ่มภาษาไตเหนือ (Northern Branch) ได้แก่ภาษา Yay, Wuming และ Pu-yi ซึ่งพูดกันในแถบตอนใต้ของประเทศจีน ในมณฑลกวางสี ไกวเจาและยูนนาน

ข) กลุ่มภาษาไตกลาง (Central Tai Branch) ได้แก่ภาษา Nung, Tho, Lei ping และ Lung Chow ซึ่งพูดกันในแถบเวียดนามเหนือและทางตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศจีนแถบเมืองกวางสี

ค) กลุ่มภาษาไตตะวันตกเฉียงใต้ (Southwestern Branch) ได้แก่ภาษาที่ใช้พูดกันในประเทศไทยและลาว เช่นภาษา Siamese, Phu Tai, Lao Black Tai, Red Tai, Yuan

ซึ่งภาษาไทยเชียงใหม่และภาษาไทยกรุงเทพฯ ต่างก็จัดเป็นภาษาในกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้

๒. ภาษาไตตะวันตกเฉียงใต้ Chamberlain (1975) ได้แบ่งกลุ่มภาษาไตตะวันตกเฉียงใต้ออกเป็น ๔ กลุ่ม โดยใช้หลักเกณฑ์การพัฒนาของ เสียงพยัญชนะ *b, *d, *g และเสียงวรรณยุกต์ *A B C D ตามหลักเกณฑ์เหล่านี้ ภาษาไทย–

เชียงใหม่และภาษาไทยกรุงเทพฯ ได้รับการจัดไว้ในกลุ่มย่อยคนละกลุ่ม ภาษาไทย-เชียงใหม่จะอยู่ในกลุ่ม P group ส่วนภาษาไทยกรุงเทพฯ จะอยู่ในกลุ่ม PH group ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการพัฒนาของเสียงพยัญชนะต้น *b, *d, *g ทั้ง ๓ เสียงนี้ว่า ถ้าเปลี่ยนแปลงไปเป็นเสียงกักสิถิล /p,t,k/ ก็จะอยู่ในกลุ่ม P group และถ้าเปลี่ยนแปลงเป็นเสียงชนิด /ph, th, kh/ ก็จะอยู่ในกลุ่ม PH group ดังนั้น ภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาไทยเชียงใหม่จึงเป็นภาษาคนละกลุ่มย่อย ทั้งนี้เนื่องจากมีความแตกต่างของการพัฒนาของเสียงพยัญชนะ *b, *d,*g ในภาษาไทยดั้งเดิมนี้เอง

Marvin Brown (1965) ได้แบ่งกลุ่มภาษาไตตะวันตกเฉียงใต้นี้ออกเป็น ๗ กลุ่มภาษาย่อย โดยนำเอาลักษณะของการเปลี่ยนแปลงไปจากภาษาไทยดั้งเดิมของเสียงวรรณยุกต์ พยัญชนะต้น พยัญชนะท้ายและสระของภาษาต่าง ๆ ในกลุ่มภาษานี้ มาเป็นเกณฑ์ในการจัดกลุ่ม ภาษาไทยเชียงใหม่และภาษาไทยกรุงเทพฯ ก็เป็นภาษาย่อยใน ๗ กลุ่มภาษาที่ Brown แบ่งไว้ดังนี้

ก) ภาษาชาน (Shan)

ข) ภาษาไทยเหนือ (Northern Thai) เป็นภาษาที่พูดในแถบภาคเหนือของประเทศไทย แบ่งเป็นภาษาถิ่นย่อยดังนี้

๑) ภาษาไทยถิ่นเหนือจังหวัดเชียงราย

๒) ภาษาไทยถิ่นเหนือจังหวัดแพร่

๓) ภาษาไทยถิ่นเหนือจังหวัดน่าน

๔) ภาษาไทยถิ่นเหนือจังหวัดลำปาง

๕) ภาษาไทยถิ่นเหนือจังหวัดเชียงใหม่

ค) ภาษาพวน (Phuan)

ง) ภาษาไทยกลาง (Central Thai)

จ) ภาษาผู้ไท (Phu Thai)

ฉ) ภาษาลาว (Lao)

ช) ภาษาไทยใต้ (Southern Thai)

นอกจากนั้น ยังปรากฏว่าคำบางคำและเสียงบางเสียงในภาษาไทยเชียงใหม่ได้เริ่มปรากฏขึ้นอีกด้วย ดังเช่นที่ มีวรรณ ลีรวัฒน์ (๒๕๒๐) และมณี พยอมยงค์ (๒๕๑๓) ได้กล่าวไว้ถึง เสียงพยัญชนะต้น [r] และ [ch] ที่เริ่มปรากฏขึ้นในภาษาไทยเชียงใหม่ ทั้งนี้ได้เสนอความเห็นว่า เป็นเพราะระบบการศึกษาและการคมนาคมที่เจริญก้าวหน้ามากขึ้นกว่าเก่านั่นเอง

มีวรรณ ลีรวัฒน์ (๒๕๒๐ : ๕๐) ได้เสนอความเห็นไว้ว่า

ปัจจุบันนี้อิทธิพลของภาษาไทยกรุงเทพฯ ได้เข้าไปมีส่วนอยู่ในชีวิตประจำวันมาก การคมนาคม การเรียนการสอนในโรงเรียน ทำให้คำเดิมบางคำหายไป และมีคำกรุงเทพฯ เข้ามาแทน เช่นคำว่า /yuu^{3} / แปลว่า "ไม้กวาด" ได้หายไปหมดแล้ว คนรุ่นหลังจะพูดว่าไม้กวาดแทน หน่วยเสียง /r, ch/ ซึ่งไม่มีในภาษาถิ่นไทยเชียงใหม่ก็ได้มีใช้กันบ้างแล้ว เช่น /rak^{6} / "รัก" /chak^{6} chuan^{3} / "ชักชวน" จะมีแต่คนรุ่นผู้ใหญ่เท่านั้นที่ยังใช้ว่า /hak^{6} / และ /cak^{6} cuan^{3} / อยู่ ส่วนใหญ่จะใช้เป็นภาษาไทยกรุงเทพฯ

ค. <u>ลักษณะทางภาษาศาสตร์ของภาษาไทยเชียงใหม่</u>

ระบบเสียงในภาษาไทยเชียงใหม่ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถือตามพจนานุกรมภาษาไทยกรุงเทพฯ – ไทยเชียงใหม่ (๒๕๒๔) ดังนี้

๑. <u>หน่วยเสียงพยัญชนะ</u> แบ่งเป็นพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้ายดังนี้

ก) <u>พยัญชนะต้น</u> พยัญชนะต้นเดี่ยวในภาษาไทยเชียงใหม่มีทั้งหมด ๒๐ หน่วยเสียงดังในตารางที่ ๒ ที่แสดงฐานที่เกิดและลักษณะของเสียงดังนี้

ตารางที่ ๒ แสดงพยัญชนะต้นในภาษาไทยเชียงใหม่ จัดเป็นหมวดหมู่ตามฐานที่เกิดและลักษณะการเกิดของเสียง

ประเภทของเสียง \ ฐานกรณ์			ริมฝีปาก Bilabial	ริมฝีปาก-ฟันบน Labio-dental	ปุ่มเหงือก Alveolar	เพดานแข็ง Palatal	เพดานอ่อน Velar	ช่วงคอ Glottal
Stops	เสียงก้อง Voiced		b		d			
	เสียงไม่ก้อง Voiceless	สิถิล Unaspirated	p		t	c	k	?
		ธนิต Aspirated	ph		th		kh	
เสียงเสียดแทรก Fricative				f	s			h
เสียงนาสิก Nasal			m		n	ɲ	ŋ	
เสียงข้างลิ้น Lateral					l			
เสียงกึ่งสระ Semivowel			w			j		

ตัวอย่าง เสียงพยัญชนะเดี่ยวในภาษาไทยเชียงใหม่

/b/	เช่น	buuam^{5}	"บุบ"
/p/	เช่น	pɛɛn^{1}	"ทำ"
/ph/	เช่น	phaw^{1}	"เผา"
/d/	เช่น	doot^{3}	"กระโดด"
/t/	เช่น	taan^{2}	"บริจาค"
/th/	เช่น	thii^{3}	"ถี่"
/c/	เช่น	cɔɔt^{3}	"บัดกรี"
/k/	เช่น	kok^{7}	"บั่น"
/kh/	เช่น	khuuaŋ^{3}	"บริเวณ"
/ʔ/	เช่น	ʔan^{2}	"บาน (ล.น)"
/f/	เช่น	faŋ^{4}	"บุมบาม"
/s/	เช่น	sɔɔt^{3}	"ตระเวณ"
/h/	เช่น	hiɨan^{2}	"บ้าน"
/m/	เช่น	mon^{3}	"นวล"
/n/	เช่น	nen^{3}	"กด"
/ɲ/	เช่น	ɲee^{3}	"เบ้"
/ŋ/	เช่น	ŋiw^{6}	"นุน"
/l/	เช่น	liw^{2}	"ปิด"
/w/	เช่น	wɛɛŋ^{2}	"รอด"
/j/	เช่น	jaa^{2}	"ยา"

พยัญชนะประสมในภาษาไทยเชียงใหม่มีทั้งหมด ๑๑ เสียงดังนี้คือ

/phw/	เช่น	phwua^{6}	"ผุพัง, พัง"
/tw/	เช่น	twaaj^{2}	"ทาย, ทำนาย"
/kw/	เช่น	kwaaŋ^{1}	"กวาง"

/khw/	เช่น	khwan^{2}	"ควัน"
/sw/	เช่น	swa^{1}	"ละ, ทิ้ง"
/ɲw/	เช่น	ɲwaam^{4}	"ชยุ้ม"
/ŋw/	เช่น	ŋwaaj^{6}	"กลับ, หมุนรอบ"
/lw/	เช่น	lwaan^{4}	"เละ, เปื่อย"
/jw/	เช่น	jwaa^{4}	"กระจาย"
/ʔw/	เช่น	ʔwaaj^{6}	"บ่ายหน้า"
/cw/	เช่น	cwɔk^{6}	"ชุด, โกย"

ข) <u>พยัญชนะท้าย</u> พยัญชนะท้ายในภาษาไทยเชียงใหม่มีทั้งหมด ๙ เสียงคือ

/-p/	เช่น	hap^{1}	"ปิด"
/-t/	เช่น	ʔit^{1}	"เหนื่อย"
/-k/	เช่น	luak^{1}	"หลักแหลม"
/-m/	เช่น	liam^{5}	"เหลา"
/-n/	เช่น	lan^{1}	"อุทาน"
/-ŋ/	เช่น	faŋ^{4}	"บุบบาม"
/-w/	เช่น	lɛɛ w^{1}	"เหยี่ยว"
/-j/	เช่น	kɔɔj^{2}	"ดู, ดูแล"
/-ʔ/	เช่น	luʔ^{1}	"ทรุดโทรม"

๒. <u>หน่วยเสียงสระ</u> หน่วยเสียงสระที่แบ่งออกเป็นสระเดี่ยวและสระผสมดังนี้

ก) <u>สระเดี่ยว</u> ในภาษาไทยเชียงใหม่มีทั้งหมด ๑๘ เสียง คือสระสั้น ๙ เสียง และสระยาว ๙ เสียง คือ

	สระหน้า	สระกลาง	สระหลัง
สูง	i,ii	ɨ,ɨɨ	u,uu
กลาง	e,ee	ɤ,ɤɤ	o,oo
ต่ำ	ɛ,ɛɛ	a,aa	ɔ,ɔɔ

ตัวอย่าง เสียงสระเดี่ยวในภาษาไทยเชียงใหม่

/i/	เช่น	?in^{2}	"พิง"
/ii/	เช่น	phii^{1}	"ผี"
/e/	เช่น	peŋ^{3}	"สดใส"
/ee/	เช่น	pee^{5}	"เหย"
/ɛ/	เช่น	cɛ?^{6}	"แฉะ"
/ɛɛ/	เช่น	kɛɛt^{4}	"แกร็น"
/ɨ/	เช่น	khɨ?^{6}	"เก"
/ɨɨ/	เช่น	mɨɨ^{2}	"มือ"
/ɤ/	เช่น	phɤ?^{6}	"หก, เรี่ยราด"
/ɤɤ/	เช่น	khɤɤŋ^{1}	"ขึง"
/a/	เช่น	la?^{6}	"ทิ้ง"
/aa/	เช่น	khaa^{1}	"ขา"
/u/	เช่น	khun^{5}	"ข้น"
/uu/	เช่น	suun^{1}	"คละ, ปน"
/o/	เช่น	mo?^{6}	"รวม, ผสม"
/oo/	เช่น	khoot^{3}	"ขึ้ง, โกรธ"
/ɔ/	เช่น	kɔk^{1}	"ขอด"
/ɔɔ/	เช่น	mɔɔk^{4}	"ขนาด"

ข) สระประสม สระประสมในภาษาไทยเชียงใหม่มีทั้งหมด ๖ เสียง คือสระเสียงสั้น ๓ เสียง ได้แก่ /ia/, /ua/ และ /ɨa/ สระประสมเสียงยาวมี ๓ เสียง ได้แก่ /iia/, /uua/, /ɨɨa/

ตัวอย่าง เสียงสระประสมในภาษาไทยเชียงใหม่

/ia/	เช่น	pia?^{6}	"เทียบ, วัด"
/iia/	เช่น	piia^{1}	"ฉาย"
/ɨa/	เช่น	lɨat^{4}	"เลือด"
/ɨɨa/	เช่น	hɨɨan^{2}	"บ้าน"
/ua/	เช่น	?ua^{1}	"ขยอก"
/uua/	เช่น	kuua^{1}	"กลัว"

๓. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเชียงใหม่มี ๖ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ ตามเกณฑ์การพัฒนาจากเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิม ดังนี้

ก) เสียงวรรณยุกต์ที่ ๑ เสียงต่ำขึ้น (low-rising) ∪ เช่น คำว่า kin^{1} "กิน", khaa^{1} "ขา" แต่จะเป็นเสียงกลาง-ขึ้น (mid - rising) ˦˧ ในคำหรือพยางค์ตายเสียงสั้นที่มีพยัญชนะต้นที่เมื่อเทียบกับอักษรตัวเขียนในภาษาไทย จะเป็นอักษรสูงและอักษรกลาง เช่นคำว่า mat^{1} "หมัด" , kop^{1} "กบ"

ข) เสียงวรรณยุกต์ที่ ๒ เสียงกลางระดับ (mid - level) ˧ เช่นคำว่า bin^{2} , "บิน" naa^{2} "นา"

ค) เสียงวรรณยุกต์ที่ ๓ เสียงต่ำ-ตก (law - falling) ˩ เช่นคำว่า khaa^{3} , "ข่า" haap^{3} "หาบ"

ง) เสียงวรรณยุกต์ที่ ๔ เสียงสูง-ตก (high - falling) ˥˩ เช่นคำว่า pɔɔ^{4} , "พ่อ" pii^{4} "พี่"

จ) เสียงวรรณยุกต์ที่ ๕ เสียงสูง–ตก (high - falling) และเส้นเสียงปิด ʔ เช่นคำว่า haa^{5} "ห้า" , ʔaa^{5} "อ้า"

ฉ) เสียงวรรณยุกต์ที่ ๖ เสียงสูง–ขึ้น–ตก (high - rising - falling) เช่นคำว่า maa^{6} "ม้า" , nɔɔŋ^{6} "น้อง"

และถ้าเป็นคำหรือพยางค์ที่พยัญชนะต้นที่เมื่อเทียบกับอักษรตัวเขียนในภาษาไทยจะเป็นอักษรต่ำ คำหรือพยางค์ตายเสียงสั้นจะมีเสียงวรรณยุกต์สูง–ขึ้น (high - rising) เช่นคำว่า lak^{6} "ลัก" , nok^{6} "นก"

ง. การเปรียบเทียบเสียงพยัญชนะต้นและอักษรตัวเขียนระหว่างภาษาไทยกรุงเทพฯ, ภาษาไทยเชียงใหม่และภาษาไทยดั้งเดิม

เมื่อเปรียบเทียบเสียงพยัญชนะต้นและตัวอักษรระหว่างภาษาไทยดั้งเดิม ภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาไทยเชียงใหม่แล้ว จะเห็นความแตกต่างได้ดังนี้

ตารางที่ ๓ เปรียบเทียบเสียงพยัญชนะต้นและอักษรตัวเขียนระหว่างภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาไทยเชียงใหม่และภาษาไทยดั้งเดิม

	เสียงพยัญชนะต้น			ตัวอักษร	
	ภาษาไทยดั้งเดิม	ภาษาไทย กท.	ภาษาไทย ชม.	ภาษาไทย กท.	ภาษาไทย ชม.
อักษรสูง	*kh,*x	kh	kh	ข	ᨡ
	*čh	ch	s*	ฉ	ᨢ
	*th,*thl	th	th	ฐ ถ	ᨣ ᨤ
	*ph,*phl/r	ph	ph**	ผ	ᨥ
	*f	f	f	ฝ	ᨦ
	*s	s	s	ส ศ ษ	ᨧ ᨨ ᨩ
	*h,*hr,*thr,*xr	h	h	ห	ᨨ
อักษรกลาง	*k	k	k	ก	ᨠ
	*č	c	c	จ	ᨧ
	?bl/r,?d	d	d	ด ฎ	ᨯ ᨰ
	*th,*tr,*t,*pr	t	t	ต ฏ	ᨲ -

*มีบางคำจะออกเสียงเป็นเสียง [c] เท่าที่พบมีคำว่า "แฉะ" ในภาษาไทยเชียงใหม่ จะออกเสียงเป็น [cɛ ? 6] แต่คำในภาษาไทยกรุงเทพฯ ที่เขียนด้วยอักษรตัวเขียน ฉ ส่วนใหญ่แล้วในภาษาไทยเชียงใหม่จะออกเสียง [s]

**มีเพียงคำเดียวที่ออกเสียงเป็นเสียง [p] คือคำว่า "ผู้" โดยจะออกเสียงเป็น [puu 6] เพราะในอักษรตัวเขียนลานนาไทย เขียนด้วยตัว " ᨥ " ที่เทียบได้กับตัว พ ในภาษาไทย

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๓ (ต่อ)

	เสียงพยัญชนะต้น			ตัวอักษร	
	ภาษาไทยดั้งเดิม	ภาษาไทย กท.	ภาษาไทย ชม.	ภาษาไทย กท.	ภาษาไทย ชม.
อักษรกลาง	*?b	b	b	บ	ᨻ
	*p	p	p	ป	ᨸ
	*?	?	?	อ	ᩋ
อักษรต่ำ	*g, *y	kh	k	ค	ᨠ
	*kh	kh	kh*	ฆ	ᨡ
	*ŋ	ŋ	ŋ	ง	ᨦ
	*j	ch	c	ช	ᨩ
	*z	s	s	ซ	ᨯ
	*ñ	j	ɲ	ญ	ᨬ
	*n	n	n	น ณ	ᨶ ᨱ
	*d	th	t	ท	ᨴ
	*-	th	th	ธ	ᨵ
	*b	ph	p	พ	ᨾ
	*v	f	f	ฟ	ᨿ
	-	ph	ph	ภ	ᨽ
	*m	m	m	ม	ᨾ

*มีบางคำที่ออกเสียงเป็นเสียง [k] เท่าที่พบมีคำว่า "ฆ้อง" จะออกเสียงเป็น [khɔɔŋ 6]

ตารางที่ ๓ (ต่อ)

	เสียงพยัญชนะต้น			ตัวอักษร	
	ภาษาไทยดั้งเดิม	ภาษาไทย กท.	ภาษาไทย ชม.	ภาษาไทย กท.	ภาษาไทย ชม.
อักษรต่ำ	*j, *ɲ	j	j	ย	ฃ
	*r, *dr	r	h	ร	ฅ
	*l, *dl	l	l	ล	ฆ
	*w	w	w	ว	ง
	-	h	h	ฮ	ฎ

จากตารางเปรียบเทียบ จะพบว่า อักษรสูงทั้งหมด (ยกเว้น "ฃ") ไม่มีความแตกต่างในด้านเสียงระหว่างภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาไทยเชียงใหม่ ทำนองเดียวกันกับอักษรกลาง แต่ในกลุ่มอักษรต่ำนั้น จะเห็นได้ว่า เสียงพยัญชนะต้นที่พัฒนามาจากเสียง *b, *d, *ǰ, *g และ *ɲ, *r ในภาษาไทยดั้งเดิมนั้น ในภาษาไทยเชียงใหม่จะต่างกับภาษาไทยกรุงเทพฯ คือ *b, *d, *ǰ, *g ในภาษาไทยกรุงเทพฯ จะเป็นเสียงชนิด แต่ภาษาไทยเชียงใหม่จะเป็นเสียงกักสิถิล ส่วน *ɲ ในภาษาไทยกรุงเทพฯ จะไม่เป็นเสียงนาสิก แต่ภาษาไทยเชียงใหม่จะเป็นเสียงนาสิก

ความแตกต่างที่เกิดขึ้นในกลุ่มอักษรต่ำนี้ และจากปรากฏการณ์บางอย่างที่กล่าวมาแล้วในหัวข้อที่มาของการวิจัย แสดงให้เห็นว่า ความแตกต่างระหว่างเสียง

ในภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาไทยเชียงใหม่ดังกล่าว กำลังจะหมดไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เสียงที่พัฒนามาจากพยัญชนะโฆษะ *b, *d, *g ในภาษาไทยดั้งเดิม งานวิจัยนี้จึงเกิดขึ้นเพื่อศึกษาลักษณะของการเปลี่ยนแปลงของเสียงพยัญชนะต้นกลุ่มดังกล่าวว่าเป็นจริงหรือไม่อย่างไร

จ. การใช้ภาษาในชุมชนที่ทำการศึกษา

ก) อำเภอเมืองเชียงใหม่ จากการสังเกตของผู้วิจัยและจากลักษณะของการเป็นชุมชนเมือง จึงทำให้ตำบลนี้มีภาษาพูดหลายภาษา ภาษาที่สำคัญมีดังนี้ ภาษาไทยเชียงใหม่ (คำเมือง) ภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาจีน การใช้ภาษาในระหว่างคนเชื้อชาติเดียวกัน จะใช้ภาษาของตนเอง แต่ในระหว่างคนต่างเชื้อชาติและภาษาพูด ก็จะใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษากลาง (Lingua franca) ตัวอย่างเช่น คนจีนจะพูดกับคนจีนก็จะใช้ภาษาจีน คนเชียงใหม่จะใช้ภาษาไทยเชียงใหม่กับคนเชียงใหม่ด้วยกัน แต่ถ้าคนจีนกับคนเชียงใหม่พูดกันก็จะใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ ในการติดต่อพูดจากันเป็นต้น

แต่ในปัจจุบันนี้สังเกตพบว่า ในระหว่างคนไทยเชียงใหม่ด้วยกันเองก็เริ่มมีการใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ ในการติดต่อพูดจากันบ้างในโอกาสที่เป็นทางการด้านต่าง ๆ (formal situation) เช่น การติดต่อกันในสถานที่ราชการ เป็นต้น

ข) อำเภอสันทราย จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า ชุมชนนี้ไม่มีความหลากหลายของคนจากท้องถิ่นอื่นมากนัก ภาษาที่ใช้พูดกันในตำบลนี้จึงอาจกล่าวได้ว่ามีภาษาไทยเชียงใหม่เพียงภาษาเดียว จะมีกลุ่มคนที่พูดภาษาลื้อได้ประมาณ ๒ – ๓ ครัวเรือนที่หมู่บ้านดงเจริญชัย ซึ่งก็นับเป็นอัตราส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมด และกลุ่มคนเหล่านี้ก็ใช้ภาษาไทยเชียงใหม่พูดจาติดต่อกับคนอื่น ๆ ในเขตตำบลเดียวกัน